

Lo Catalanista

Diari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director. | Los originals no 's tornan

Direcció y Redacció: CALDERÓN, 36

Administració: PLASSA Sant ROCH, 11

Representació Administrativa á Barcelona

Llibreria de Alvar Verdaguer Rambla Mitj, 5

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell.	4 rals al mes.
Fora.	14 » trimestre
Un número sol. . . .	5 céntims.
Anuncis á preus convencionals.	

GANGAS.— Pera vendre.

Una pastera ab tots sos accessoris.

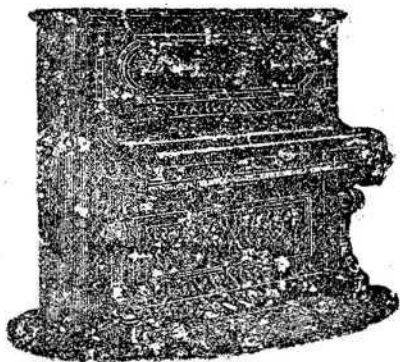
Una tampa pera forn ab tots sos accessoris.

Una màquina y caldera de vapor de dos caballs de forsa, sistema «Corliss», alta presió, casi nova.

Tot en bon estat y á preus reduhidíssims.

Informarán: Arrabal de dins. 22. — SABADELL

Teatro Principal.— Està en venda un dels millors
paleos del 1.er pis d'aquest
Teatro. En la Administració d'aquest diari donarán mes detalls.

Pianos nous y assegurats de tot defecte de construcció per 5 anys. Los nous se venen desde **150 duros** y son construïts ab march de metall, bona pulsació y candeleros dobles.

Pianos usats n'hi hán 5 pera vendre, á preus econòmichs.

Aquesta casa s'encarrega de tota classe de afinacions y reparacions.

— DIRIGIRSE A —

JOAN COMAS FAURA

Rambla, 93. — SABADELL

En honor d' En Marian Aguiló

Palma de Mallorca, la patria nativa del malaguanyat En Mirian Aguiló, venerable Patriarca de las lletras catalanas, volgué honrar la memoria de son fill predilecte, colocant son retrato en la galeria de sos fills ilustres.

La fetxa designada fou lo dia 31 del passat Desembre, aniversari de la conquesta de la Illa Daurada pel Gran Rey En Jaume, la figura de més relleu de la història pàtria.

Lo treball biogràfic anà á càrrech del amich dels catalans y entusiasta admirador de las nostras glórias En Miquel S. Oliver, qui ab l' entusiasme del bon patrici, y ab l' amor del fill que glosa los grans mérits y virtuts del pare, feu una magnífica oració de la quina com á mostra aneu á reproduhirne uns quants fragments.

Vejeu quin bell y patriòtic comensament fa á son treball, lo simpàtic literat mallorquí:

EXCM SR.:

Sia permés avuy que tornen á ressonar dins *la Sala* los accents de la materna llengua, no tant per altreviment com per obligació de qui vos parla. Recordem, tant sols, los motius de la solemnitat. Bastaria 'l nom del personatge per que, en lloch de cercada, se tingués per ineludible consemblant elecció. ¿En qual idioma podran dirse las llabors de D. Marián Aguiló y Fuster que placia á la memoria del egregi defunt, si no es en aquell qu'estimá ab amor tant forta desde infant, en aquell á qui consagrà intelligencia y voler, afanys y desficiis de tota la vida, fantasia de poeta y abnegació de fill?

Després de sí mateix y de tota lley de vanagloria, sens desitjos febrosechs d' anomenada, aviat atesos, de seguir lo camí batut, reservá al nadiu llenguatge lo tresor del enginy y las energias totas de l' ànima, escalfada y profética, que Deu li havia infós. ¿Com no enaltir en nostra parla á qui per ella visqué y d' ella nodri l' enteniment, fentli espolit y sacrifici de sa valua y de sos aventatjes personals?

Prest ho veurém. Però, si aixó no fora prou, bastaria, si, girar la memoria á temps no gayre llunyans ó alsar la vista á eixas iparets ennoblidas per las imatges dels prohoms de la terra. Ben seguir qu' en los buyts d' aquesta Cambra capitular dorm l' eco dels antiehs parlaments de la Juraria. Apar escoltarlos, reposats y nobles en dias de sossech, al tractarse en foma senzilla y casolana los quefers de l' Universitat; bullents y aspres, des-y-ara tribunicis, en dias d' avalot, quan la maror popular rompia demunt las portas d' aquest casal, somoguent l' orde ó posant en perill las llibertat de Franquesa. Si ma paraula pogués pujar fins als sostres artessonats y juntarse ab los ecos que hi romanen de la veu dels Concellers, ben segur que 's fondrian en una sola veu y una sola vibració.

Els mots s'extremirían de sorpresa al retrobarse á la distancia de dos segles y cobrar esment de sa propia durada en la posteritat. Ben segur que també saludarian desde sos retaulas, filòsofs y juristas, retrats y més tres de la poesia, defenedors de la causa comunal y mártirs ó evangeliadors de pobles, quals imatges presideixen aquest capítol. Sas obras tractats, ordinations, proses ó ríms, nasqueren y 's perpetúan casi bé totas, arromansadas en la llengua del territori catalanesch. Arbre d'unsoca, s'esbranca per més gentilesa en quatre grans cimalts. Dexantne un á Catalunya, perfuma ab l'altre á Valencia, fins á las fitas termeneras d'Alacant; ombreja ab lo ters gran part del Pirineu y tot el Rosselló; y envia á las nostras Yllas, per demunt del mar Baleárich, la tanyada més florida, ja que no més fruytera.

Anys fa avuy que 'l Alt en Jaume d'Aragó entrava, seguit de sa host, pels carrers de Medina Mayurka. Fou son darrer día de moresca. Junt ab lo crisme sacramental de crestiana, rebé y arrelá per sempre á Mallorca el primer brot d'aquell idioma pla y escoltívol en que 'l Rey Conqueridor encoratjava á sos barons, rendia Infantinas y Emperadrius, dictada lleys y texia de sos fets d'armas la *Crónica* immortal, qui sembla escrita per un nin, més viscuda per un lleó. En eix idioma, ple de sabidrimaverença, esclatavan ben prompte las ufanías de Ramon Lull, donant l'esplet y com la collita cencera d'una literatura. Llavors omplí las planas miniaturadas dels cansoners, los llibres d'actes, los arxius. Ressoná en lo palau-castell y en las plasas mercaderas; hi floriren poetas humanistas y arromansadors esplendents, visqué la vida dels fogars y la pública. Sortint de las costas ibéricas envers Orient, s'extengué fins á Sicilia y guaytá Partenope, quan 'l havían escoltada també las ruinas áticas, ahont pogueren los almogávors, segons expressió del poeta, «ballar la sardana als Propileus.» Parexía, á fora, morta pel gran art, y feya encara á Mallorca la darrera revivalla. En lo setzen segle tenia esma per engendrar lo *Menyspreu del mon* y la *Nova art de trobar*, com per ser virli d'inscripció lapidaria. L'espargían encara pel mon aquells portulans y cartas de navegació, obra de nostres náutichs y bruxolers, que havían tingut baix dels ulls, en sa travessia equinoccial los cercadors de l'aurifica *Cipanyo*.

Envilida, bandejada de totas parts, trobárenla poch avans de mitjansar la present centuria tres ó quatre jóvens ferits per la veu profética d'en Aribau. De tots ells, nostre Aguiló fou lo predestinat á redressar y conquerir debellnou la fortalesa perduda. L'impuls exterior se confongué dins el cor d'aquell patrici, ab misteriosos llecors rebudes ab la llet, ab disposicions providencials anteriors y superiors al mateix franch-arbítri, que l'empenyeren á la restauració miraculosa del catalanesch, per ell encarnada y principalment conseguida. Vegé lluny, dins la fosca del peryenir, aquell *llumaneret blau* de las rondallas mallorquinesas, el terme del ensomni, inspirador dels trobadors de terras novas; y

à eix llumar blau dirigi, cap dret, totes las passas de sa vida. Si no l' ha atés fins á tocarlo ab las mans, de prop y mes gran y mes encés ha pogut veure, en los dias de sa mort, el far qui l' atregué jovenivol y enlluernat. Una nova literatura ha surgit; el brancatge s' ha cubert d' un nial d' aucells. Poetas magnos han sublimat la llengua catalana; la critica ultrapiorenca li ha fet lloch; trepitja un teatre propi; s' espargeix en mil fullas volants; té historiadors y novelistas de mérit y la parlan encara á prop quatre milions de súbdits en l' Estat Espanyol. Y, com á consagració externa del fet históric y providencial d' eixa restauració, la Reyna de Espanya puja al trono de sos Jochs Florals dementres la Corona fa estampar el *Romancer* que 'l Mestre mallorquí havia replegat.

¿Com poden semblar, donchs, extranyas la dilecció del Ajuntament ni las despesas de la Diputació de las Illas per publicar textos antichs, documents histórics, cants populars y fins y tot la gramática de la terra? Si tal se fá y tal se reculleix no pot esser per embalsamar l' auell y deixar-lo dissecat dins los armaris del museu; será, millor, perque l' auell recobri 'l cant y la volada que havia perdut.

Nasqué Don Marian Aguiló en la present ciutat á 15 de Maig de 1825; morí á Barcelona, enguany, dia 6 de Juny. No comensarem, com solia ferse en las biografias clásicas, las *Vidas* de Plutarch per exemple, donant fe als auguris y signos extranaturals qui prebeyan una gran fortuna ó una llarga anomenada. No hi anaren las abellas engelosidas, com de Virgili se conta, á traure mel de sa boca d' infant. No sabem que la mare de nostre poeta tingués visions extraordinarias que fessen sospitar el preu del tresor pròxim á náixer. Avuy en dia no s' hi veu en tot aixó mes que símbol y embelliment poétich, afegit per l' admiració póstuma. Los primers anys den Aguiló passaren com passen tots; entre tendresas y angunias, quan la malaltia posava en perill aquella existencia; entre el goig dels pares embadalits, com per santa lley de naturalesa ocorre sempre, encara sia l' objecte de tal embadaliment, afortunat ó miserable; entre jochs y rondallas...

Rondallas he dit y axó du á la memoria un fet ordinari, casolá, pro-saych, si se vol; però que tengué una influencia molt assenyalada. D' axó en dirían els francesos un *petit fet*; un *petit fet* dels qui produeixen grans conseqüencias. La mare no pogué alletar per sí matexa aquella criatura; y la dida que li triaren, per extranya coincidencia, era una pagesa á l' antiga sana de cos y ánima, ferida del mal d' imaginació tant com ho podia esser una persona del seu estament. Es á dir: qu' era *glosadora*, sabia cansons, recordava cantarellas, tonadas y acudits de *picat*. Quan se posava á descaptellar rondallas d' encantaments y reys qui tectían tres fillas,... era cosa d' escoltarla horas y més horas, perque las sabia y contava de lo millor. Aqrella dona, excelent y sencilla, havia replegat, poch á poch, el patrimoni del saber popular y era un arxiu vi-

vent de la tradició poètica á Mallorca, sense lletres ni estudi, nodria l'esperit d'aquell menjar y apagava la set d'ideal—sentida pel poble de pagesia ab més forsa, per ventura, que pel senyoriu de las ciutats—en la corrent may estroncada del romanser. Nascuda eixa corrent en lo mateix cor dels pobles y en lo mateix comensament de la nacionalitat, devalla, rost avall dels sigles, duguent frescors de l'altura, clarors «d'ingenuïtat primitiva», roades caygudas al trench-de dia de las civilisations. Tot ho pren y tot ho admet de passada; torrentera que creix ab los esforços de l'inspiració anónima y converteix en substancia colectiva el tribut qu'hi degota l'enginy individual...

Aquexa dona, com deya, tant com s'anava aclarint l'intel·ligencia del infantó las boyras que l'acompanyavan desde 'l no res, entretingué sos deficiències contantli maravillosas historias y endormiscantlo ab cançons de bressol. Dolsas y anyorivolas las trobava la tendra criatura, tant que may se las pogué traure de la memoria, ahont romanian estampadas per sempre. Tal havi d'esser la Musa del eregi poeta: humil espigolera, colrada pel sol y per l'oratge del camp, afanyada á cercar lo que 'l descuyt havia dextat sens estojar en los graner de la sabiduria humana; y aixó avans de retrobar exa Musa en los llibres del bon temps, quan era palaciana y ben admesa de tothom. La pobre dida acompli una obra d'iniciació més poderosa que la dels *in folios* y las aules; y 'l mestre, que tots ploram avuy, no s'aturava de dirne alabansas. Així, sens donarsen conte, reblani l'ànima del futur lletrat y encunya aquell talent en disposició tant original y lliure que no té parentiu més que ab sa propia terra y que no pot esser comparat á ningú perque may escarní formas ni extrafé estils ni cerca altra cosa que la veritat directa, axí com ell la veyia y sentia.

Aquest era 'l primer llevat que 'l poble trameta d'un modo connatural á qui debia esser gran cercador y endevinador del esperit popular.

Entre la gent vulgar, com per la majoria dels entesos, tot quant se referia á la vida del poble era objecte d'aborriment y menyspreu. Així dels mots com de las ideas se fugia, si conservaven regust de pobrea y humilitat. El bull romántich no havia arrancat del tot; y una falsa idea de noblesa y entonament feya que la literatura no s'acabás de treure 'l desfrés de las derreriras clàssiques. Fins llavors, no sols á la ma major y mitjana de cavallers y homens de carrera, sino á la mateixa menestralia, era repugnant aqueixa tasca. Encara la senyorivola Inglaterra no l'havia encobehida ab lo nom de *folle-lore*; y se mirava lo popular ó lo anterior al renaixement clàssich, com á ferramalla y porguera, recorts d'un barbarisme gòtich y ombrivol que, per dissort encara, romanian drets. Basta recordar que 'ls llibres y publicacions desudits tenian caràcter polémich y de defensa contra innombroble detractors del nou moviment.

SECCIÓ RELIGIOSA

SANTS D' AVUY.—Sts. Simeón, bisbe y mártir; Flaviá, bisbe; Eladi, bisbe y confessor; Teotino, prior de Coimbra; y Stas. Prepedigna y Gandencia, mártirs; y Cristiana, verge agustina.

Sant Eladi, nasqué en la ciutat de Toledo en temps dels gods. Ministre del Rey no 's deixá enlluhernar per sa alta gerarquia, sino que en mitj del esplendor de la Cort feya casi vida monástica fins que renunciá son alt càrrech y 's feu monjo. Sas virtuts y son talent lo elevaren després á la càtedra episcopal de Toledo, se distingí per sa immensa caritat als pobres. Governá lo bisbat per espay de 18 anys en los temps de Sisebut Chintila y Sisenando y morí plé de mereixements l' anys 632.

Avuy es dia d' abstinencia de carn pels que no tenen la butlla de la Sta. Creuhada.

PARROQUIA DE SANT FELIU.—Missas en sufragi de Antonia Batet, Anton Goriña Lacot y Joseph Molins Voltá.

PARROQUIA DE LA CONCEPCIÓ.—Missas per varis difunts.

Notas oficiales

En lo Registre Civil d' aquesta ciutat s' han fet las següents inscripcions durant lo dia 17.

Naixements: Pere Bufi Ninot.—Ramen Vallés Xarau.

Defuncions: Rafel Barbany Arpi, casat, 33 anys.—Jaume Rosés Gubern, 11 anys.

NOVAS

Los mossos de la esquadra del lloch de Sant Cugat del Vallés, comunican que, cumplint ordres rebudas, han recullit las armas á tres individuos expulsats del cos de somatents.

Avants d' ahir fou conduhit á la última morada á Barcelona don Miquel Pantaleoni y Passano, fill del conegut comerciant d' aquella ciutat don Miquel Pantaleoni que tantas relacions mercantils sosté ab moltras casas d' aquesta població.

Que Deu l' haigi perdonat.

En la revista publicada ahir de la sarsuela *La flor de la immortalitat*, per un error d' impremta, deixá de constar lo nom del jove aficionat senyor Martínez que representava un dels quatre académichs.

Per mes que ja 's comprenia del sentit del párrafo ho fem constar gustosamente avuy.

Nostre company *La Veu de Catalunya*, en son número del passat diumenge repartí á sos subscriptors lo darrer folletí de la *Llealtat Catalana* y en lo próxim número donará comens á la publicació d' un interessantísim folletí, titolat *¡Via fora als adormits!* Aquest folleto com l' anterior,

està basat en la guerra de Catalunya contra Felip V y porta un sens fi de datos interessants pera conèixer la política de las potencias que intervingueren en lo tractat de Utrech y abandono de Catalunya.

A Vilassar de Mar, s' ha fundat un Orfeó de noys que 's dedicará especialment al conreu de la música popular catalana.

També ha demanat al govern l' autonomia municipal l' Ajuntament de Castelló de la Plana.

Los goigs á Santa Eularia que 's venien des del sigle passat en la cripta de la Catedral de Barcelona, han sigut substituïts enguany per altres en català, escrits per Mossen Jaume Collell.

Lord Salisbury ha rebut una comissió formada per los representants de 21 parroquias de Londres, quina comissió ha proposat la institució de municipalitats metropolitanas dintre de la gran capital d' Inglaterra. El primer ministre anglés s' ha mostrat disposat á presentar al Parlament una proposició en aquest sentit.

La mateixa comissió ha visitat al duch Devenonshire, qui ha manifestat que creu que sens destruir lo concell municipal de Londres, gran part de sas atribucions poden delegarse als municipis locals.

Llegim en nostre colega *Revista Gallega* de La Coruña que la important associació «Liga Gallega» s' ocupa en estendre son radi d' acció no sols á tots los pobles importants de Galicia sinó á todas las regions de la península per lo qual está procedint al nomenament de corresponents y representants seus.

La Junta Directiva de tan patriòtica associació continuament reb comunicacions de dintre y fora de Galicia, dirigidas per colectivitats y particulars, encomiant sas iniciatives y felicitantla per sas gestions en pro de la unió de tots los pobles gallegos.

Formant part de la colecció «Cansons catalanas originals d' Enrich Morera» s' ha publicat lo coro á veus solas *Marinesca* qual lletra es de D. J. Pujol.

En lo Landtag de Praga, los representants MM. Herold y Pacat han presentat una moció relativa á un projecte de ley, segons lo qual la Bohemia constituirá un tot indivisible. Las llenguas tcheque y alemanya serán llenguas nacionals, disfrutant dels mateixos drets en tot lo regne. Los rescrites dirigits al Landtag, las proposicions y decisions del govern, las comunicacions oficials, en una paraula, deurán ferse en las duas llenguas. La llengua tcheque y la llengua alemanya serán idioma oficial en

totas las oficinas del Estat y en las de la administració particular del regne.

Los empleats de totas aqueixas administracions estarán obligats á co-neixer las duas llenguas. Las calificaciones é inscripciones oficiales, aixís com los segells de las autoritats de la administració imperial y de la del regne en especial, deurá esser redactadas en las duas llenguas. Las au-toritats de las diferentes comarcas de la Bohemia deurán tractar y resol-dre 'ls assumptes en la llengua de que s' hagin servit los qui 'ls hague-ssen promogut.

Per tot hi ha sentit comú menos á Espanya.

PIANOS de totas classes, nous y usats. COMAS, Rambla, 93, casa de confiansa.

TELEGRAMAS

Madrid, 17, 5 t.—Telegrafia de Washington que ha produhit molt bona impresió en los círculs diplomátichs lo nombrament del senyor Polo de Bernabé per aquella le-gació.

En lo Consell de Ministres celebrat avuy lo senyor Sagasta ha donat compte exten-sament de la explosió del «Maine» y las impresions dels Estats Units respecte á aquest assumpto.

Lo Ministre de Marina ha manifestat que d' avuy á demá arribará á New-York l' acorassat «Vizcaya» havent trasmés instruccions reservadas al comandant de las que 'n dona compte al Consell pero no figurarán en la nota comunicada á la premsa. S' ha acordat expedir un telégrama de pésam á Mac-Kinley en nom de la Reyna y 'l Govern, costejar l' enterro de las victimas y 'l sosteniment y curació del ferits.

Lo govern dels Estats Units ha donat una nota oficiosa als periódichs yankees fent constar que l' accident del «Maine» ha sigut casual.

Pera substituhir al senyor Polo de Bernabé en son càrrech de jefe de la secció de comers del Ministeri d' Estat, s' indicá á don Eduart Toda molt conegut y apreciat á Barcelona.

Lo comandant del creuher espanyol «Marqués de la Ensenada» está encarregat d' instruhir l' expedient en averiguació de com succehí lo sinistre del «Maine». No 's parla d' altra cosa en tots los círculs que d' aquesta catástrofe, havent quedat mortas las de-més qüestions.

CAMBIS

Londres á 90 días fetxa	33'22 d.
» á la vista.	33'62 p.
Paris. » »	33'10

Pera llogar

una magnífica cuadra capás pera 14 talers mecá-nichs, ab sa corresponent forsa á vapor, y dúas grants cuadras, propias pera magatzém, dipósit ó industria, en lo vapor *del Infern*, carrer de Calderón.

Informará l' encarregat del vapor.

Impremta y Encuadernacions de Pere Tugas, Carrer de Calderón, 36.—SABADELL